

Αφιέρωμα για τον μακαριστό Αρχιεπίσκοπο Αλβανίας Αναστάσιο στο «ΕΝΟΡΙΑ εν δράσει...»

/ [Ενορίες](#)

«Ο Θεός αγάπη εστί»: Αφιέρωμα στο μακαριστό Αρχιεπίσκοπο Αλβανίας κυρό Αναστάσιο, στο «ΕΝΟΡΙΑ εν δράσει...» με τους π. Βασίλειο Θερμό, π. Σπυρίδωνα Τσιμούρη και Θανάση Παπαθανασίου

Το μεγαλύτερο χρέος απέναντι στη μνήμη του δεν είναι η εξιδανίκευση, αλλά η συνέχιση της δυναμικής που άφησε: μια Εκκλησία ανοιχτή, αποστολική, ενσαρκωμένη, με εμπιστοσύνη στον Θεό και στον άνθρωπο.

Εκδήλωση αφιερωμένη στο μακαριστό Αρχιεπίσκοπο Αλβανίας κυρό Αναστάσιο, πραγματοποιήθηκε στο «Ενοριακό Αρχονταρίκι» του Ιερού Ναού Ευαγγελιστρίας Πειραιώς και στο πλαίσιο του προγράμματος «ΕΝΟΡΙΑ εν δράσει...», την Κυριακή 21 Δεκεμβρίου 2025.

Ο Πρωτοπρεσβύτερος π. Σπυρίδων Τσιμούρης, Θεολόγος, Εκπαιδευτικός,

φιλοξένησε τον Πρωτοπρεσβύτερο π. Βασίλειο Θερμό, Δρ Θεολογίας, Ψυχίατρο παιδιών & εφήβων, Αναπληρωτή Καθηγητή στην Ανωτάτη Εκκλησιαστική Ακαδημία Αθήνας, και τον κ. Θανάση Παπαθανασίου, Αναπληρωτή Καθηγητή της Ιεραποστολικής στην Ανωτάτη Εκκλησιαστική Ακαδημία Αθήνας, σε μια συζήτηση - αφιέρωμα με θέμα «Ο Θεός αγάπη εστί».

Η εκδήλωση ήταν μία συζήτηση μνήμης και θεολογικού στοχασμού γύρω από τον μακαριστό Αρχιεπίσκοπο Αλβανίας κυρό Αναστάσιο, μια μορφή που αναγνωρίζεται από τους συνομιλητές όχι μόνο ως εξέχων εκκλησιαστικός ηγέτης της Ορθοδοξίας, αλλά ως παγκόσμιας εμβέλειας πνευματική προσωπικότητα. Από την αρχή τονίστηκε ότι πρόκειται για άνθρωπο που προκαλεί «ίλιγγο» σε όποιον επιχειρεί να τον προσεγγίσει ερμηνευτικά, ακριβώς επειδή το έργο του υπερβαίνει τις συνήθεις κατηγορίες: θεολογικές, εκκλησιαστικές, εθνικές ή πολιτισμικές.

Παρακολουθήστε το αφιέρωμα:

``

Η συζήτηση δεν είχε χαρακτήρα απλής βιογραφικής ανασκόπησης, αλλά εμβαθύνει στη θεολογική μήτρα της ζωής και της δράσης του Αναστασίου, επιχειρώντας να αναδείξει το εσωτερικό νήμα που συνέχει όλες τις εκφάνσεις του έργου του: την ιεραποστολή, την εκκλησιολογία της ευθύνης, την εμπιστοσύνη στον άνθρωπο και τη βαθιά θεολογία της σάρκωσης.

Οι δύο προσκεκλημένοι ξεκίνησαν με προσωπικές αναφορές στη γνωριμία τους με τον Αναστάσιο. Ο π. Βασίλειος Θερμός συνδέεται με αυτόν ήδη έμμεσα, μέσω της φοιτητικής σχέσης του πατέρα του με τον Αναστάσιο στη Θεολογική Σχολή. Η άμεση επαφή ανανεώνεται αργότερα, κυρίως μέσα από τη συμμετοχή του στην προσπάθεια ανοικοδόμησης της Εκκλησίας της Αλβανίας. Από το 2001 έως το 2013 διδάσκει στη Θεολογική Ακαδημία στο Δυρράχιο, παρακολουθώντας από κοντά τη σταδιακή αλλά εντυπωσιακή αναγέννηση μιας Εκκλησίας που ξεκινούσε σχεδόν από το μηδέν.

Ο Θανάσης Παπαθανασίου, από την άλλη, γνωρίζει αρχικά τον Αναστάσιο μέσα από τα κείμενά του, ήδη από τα τέλη της δεκαετίας του 1970. Η πρώτη ζωντανή επαφή γίνεται στο Φροντιστήριο Υποψηφίων Κατηχητών της Αποστολικής Διακονίας, όπου ο Αναστάσιος ήταν διευθυντής. Αργότερα, ως φοιτητής της Θεολογικής Σχολής Αθηνών, τον έχει καθηγητή, ενώ η συνεργασία τους εντείνεται στο πλαίσιο της ακαδημαϊκής και θεολογικής έρευνας, ιδίως γύρω από την Ιεραποστολική.

Κοινή διαπίστωση και των δύο είναι ότι η σχέση τους με τον Αναστάσιο δεν ήταν απλώς ακαδημαϊκή ή υπηρεσιακή, αλλά βαθιά πνευματική και υπαρξιακή, με συνεχή διάλογο, αμοιβαίο σεβασμό και θεολογική πρόκληση.

Κεντρικός άξονας της συζήτησης ήταν η θέση ότι η ιεραποστολή δεν αποτελεί μία επιμέρους δραστηριότητα του Αναστασίου, αλλά τον πυρήνα και τη ραχοκοκαλιά ολόκληρης της ζωής και της θεολογίας του. Η εμπειρία του στην Αφρική, κατά την πρώιμη φάση της δράσης του, λειτούργησε ως εργαστήριο θεολογικής σκέψης και πράξης, που καρποφόρησε αργότερα στην Αλβανία.

Η ιεραποστολή, όπως την εννοούσε ο Αναστάσιος, δεν περιορίζεται σε γεωγραφικά ταξίδια ή «εξωτερική» δράση. Είναι η ίδια η ταυτότητα της Εκκλησίας. Η Εκκλησία είναι αποστολική όχι μόνο επειδή διαθέτει αποστολική διαδοχή, αλλά επειδή είναι διαρκώς «αποστελλόμενη και αποστέλλουσα». Χωρίς αυτή τη δυναμική εξόδου προς τον κόσμο, η Εκκλησία χάνει τον λόγο της ύπαρξής της. Η Αλβανία υπήρξε το πιο απτό παράδειγμα αυτής της αντίληψης. Εκεί, η ιεραποστολή δεν ήταν προσηλυτισμός, αλλά αναγέννηση: πνευματική, κοινωνική, θεσμική, πολιτισμική.

Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στην έννοια της ευθύνης, όπως την αντιλαμβανόταν ο Αναστάσιος. Δεν πρόκειται για μια αφηρημένη ηθική υποχρέωση ή πολιτειακή συνείδηση, αλλά για θεολογικά θεμελιωμένη ευθύνη, που απορρέει από το γεγονός ότι κάθε άνθρωπος είναι εικόνα Θεού.

Η αντίληψη αυτή τον οδηγούσε σε αδιάλλακτη στάση απέναντι σε κάθε μορφή υποτίμησης του ανθρώπου. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η αγανάκτησή του για την αποστολή ληγμένων φαρμάκων σε ιεραποστολικά πεδία: για τον Αναστάσιο, οι άνθρωποι αυτοί δεν ήταν «δεύτερης κατηγορίας».

Στην Αλβανία, η ευθύνη αυτή μεταφράστηκε σε έμφαση στην ποιότητα: ποιότητα στα σχολεία, στις δομές υγείας, στη θεολογική εκπαίδευση, στην οργάνωση της Εκκλησίας. Η ποιότητα δεν ήταν πολυτέλεια, αλλά αναγνώριση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και επένδυση στο μέλλον.

Ιδιαίτερα σημαντική είναι η εκκλησιολογική σκέψη του Αναστασίου. Ο ίδιος χαρακτήριζε τον τοπικισμό –και ειδικά τον εθνικισμό μέσα στην Εκκλησία– ως «πρακτική αίρεση». Μια Εκκλησία που κλείνεται στον εαυτό της, χάνει τις οικουμενικές της διαστάσεις και προδίδει την αποστολική της ταυτότητα.

Η Εκκλησία, κατά τον Αναστάσιο, είναι αυθεντική μόνο όταν παραμένει ανοιχτή: ανοιχτή στον κόσμο, στους άλλους πολιτισμούς, στους «άλλους» ανθρώπους. Η αποστολικότητα δεν είναι τυπικό γνώρισμα, αλλά τρόπος ύπαρξης.

Αυτή η εκκλησιολογία είχε σαφές θεσμικό αποτύπωμα στην Εκκλησία της Αλβανίας. Από την αρχή, συγκροτήθηκαν κληρικολαϊκά όργανα, με ουσιαστική συμμετοχή λαϊκών – ανδρών και γυναικών – στη λήψη αποφάσεων. Η συνεργασία επισκόπου, κλήρου και λαού δεν αφέθηκε στην «καλή θέληση» του ηγέτη, αλλά θεσμοθετήθηκε.

Η πραγμάτωση αυτής της εκκλησιολογίας προϋπέθετε, όπως τονίστηκε, δύο

μορφές πίστης: πίστη στην Εκκλησία και εμπιστοσύνη στους ανθρώπους. Ο Αναστάσιος κλήθηκε να ποιμάνει μια κοινωνία βαθιά τραυματισμένη από δεκαετίες αθεϊστικού ολοκληρωτισμού, φόβου και καχυποψίας. Παρ' όλα αυτά, επέλεξε να εμπιστευτεί τους ανθρώπους, να τους καταστήσει συνεργάτες και όχι παθητικούς αποδέκτες εντολών.

Αυτή η εμπιστοσύνη δεν ήταν αφελής· ενείχε ρίσκο και δυνατότητα λαθών. Όμως, μόνο έτσι μπορούσε να οικοδομηθεί μια ζωντανή Εκκλησία και όχι ένα προσωποπαγές οικοδόμημα εξαρτημένο από τη χαρισματικότητα του ηγέτη.

Η στάση αυτή αποκτά ιδιαίτερη βαρύτητα αν ληφθεί υπόψη ότι ο Αναστάσιος διέθετε τεράστιο προσωπικό κύρος και διεθνή αναγνώριση, στοιχεία που θα μπορούσαν εύκολα να οδηγήσουν σε μεσσιανικές πρακτικές. Αντίθετα, εκείνος επέλεξε τη θεσμική ωρίμανση και τη συλλογικότητα.

Ένα ακόμη κεντρικό θέμα είναι η σημασία της γλώσσας και του πολιτισμού στην ιεραποστολή. Ο Αναστάσιος υποστήριζε ότι ένας λαός χειραφετείται πραγματικά όταν μπορεί να εκφράσει την πίστη του στη δική του γλώσσα. Στην Αλβανία, αυτό σήμαινε την ανάπτυξη θεολογικής και λειτουργικής γλώσσας στα αλβανικά, σπάζοντας την εξάρτηση από «ιερές» ξένες γλώσσες.

Η θέση αυτή συνδέεται άμεσα με τη θεολογία της σάρκωσης: η μία πίστη οφείλει

να ενσαρκώνεται στους εκφραστικούς τρόπους κάθε λαού, χωρίς αλλοίωση του δόγματος αλλά με δημιουργική αναδιατύπωση. Το ίδιο είχε υποστηρίξει και για την Αφρική, αναγνωρίζοντας τη θεολογική δυναμική των τοπικών πολιτισμών και απορρίπτοντας κάθε μορφή πολιτισμικού ιμπεριαλισμού.

Ο λόγος του Αναστασίου επεκτείνεται και σε ζητήματα κοινωνικής δικαιοσύνης, ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ειρήνης. Η φτώχεια χαρακτηρίζεται ως «ακραία μορφή βίας», ενώ υπογραμμίζεται ότι δεν μπορεί να υπάρξει ειρήνη χωρίς δικαιοσύνη. Η θρησκεία, κατά τον Αναστάσιο, δεν πρέπει ποτέ να γίνεται λάδι που τροφοδοτεί τη μισαλλοδοξία.

Αυτές οι θέσεις δεν αποτελούν «παράπλευρες» κοινωνικές ευαισθησίες, αλλά απορρέουν από τον πυρήνα της εκκλησιολογίας του: από την πίστη στον εργαζόμενο Θεό, που δρα μέσα στην ιστορία και καλεί την Εκκλησία να γίνει συνεργός Του.

Συγκλονιστική είναι η περιγραφή της καθημερινότητας του Αναστασίου. Δεν υπήρχε διαχωρισμός μεταξύ εργασίμου και προσωπικού χρόνου. Όλη του η ζωή είχε γίνει Εκκλησία: συναντήσεις, ταξίδια, διοικητικά θέματα, ποιμαντική μέριμνα, κοινωνικά έργα. Η ξεκούραση του ήταν η ίδια η αποστολή του. Αυτή η ολοκληρωτική αφοσίωση ερμηνεύεται ως ύψιστη μορφή σάρκωσης: όχι μόνο λόγια ή ιδέες, αλλά ολόκληρη η ύπαρξη προσφερόμενη στον άλλον.

Η συζήτηση κορυφώθηκε με αναφορά στον λόγο του Αλβανού Πρωθυπουργού στην κηδεία του Αναστασίου: «Ήρθε Αναστάσιος από την Ελλάδα και φεύγει Αναστάσιος της Αλβανίας». Η φράση αυτή ερμηνεύεται θεολογικά ως μαρτυρία σάρκωσης: ο Αναστάσιος όχι απλώς υπηρέτησε, αλλά έγινε μέρος του λαού που διακόνησε.

Η συζήτηση κατέληξε στο ότι το μεγαλύτερο χρέος απέναντι στη μνήμη του δεν είναι η εξιδανίκευση, αλλά η συνέχιση της δυναμικής που άφησε: μια Εκκλησία ανοιχτή, αποστολική, ενσαρκωμένη, με εμπιστοσύνη στον Θεό και στον άνθρωπο.

